

Bureauonderzoek

Projectnummer: 373722
Referentienummer: SWNL0262410-1
Datum: 20-07-2023

Archeologisch onderzoek De Scheg Amstelveen, gemeente
Amstelveen

Bureauonderzoek

SWECO ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 2367

Verantwoording

Titel	Archeologisch onderzoek De Scheg
Subtitel	Amstelveen, gemeente Amstelveen Bureauonderzoek
ISSN-nummer	SWECO ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 2367 2468-4813
Projectnummer	373722
Referentienummer	SWNL0262410-1
Revisie	D4
Datum	20-07-2023

Auteur	Leonie Ouwerkerk, MSc senior KNA archeoloog (actornummer 92218907)
E-mailadres	Leonie.ouwerkerk@sweco.nl

Gecontroleerd door	dr. Jan Jaap Hekman Senior KNA archeoloog (actornummer 64229705)
--------------------	--

Paraaf gecontroleerd

Goedgekeurd door	Jeroen van Rooij MA Teammanager
------------------	------------------------------------

Paraaf goedgekeurd

Sweco voert archeologisch onderzoek uit onder procescertificaat SIKB BRL 4000 'Archeologie' (versie 4.1) en de protocollen 4001, 4002, 4003 en 4004. De archeologische werkzaamheden worden uitgevoerd in overeenstemming met de Kwaliteitsnorm van de Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1).

Administratieve gegevens

Uitvoerder	Sweco Nederland B.V.
Provincie	Noord-Holland
Gemeente	Amstelveen
Plaats	Amstelveen
Toponiem	De Scheg
Kadastrale gegevens	-
Centrum-coördinaat	x: 115843 y: 476263
Opdrachtgever	BPD Ontwikkeling BV
Archis Zaakidentificatie	4875645100
Oppervlakte plangebied	35 ha
Bevoegde overheid	Gemeente Amstelveen
Projectmedewerker	L. Ouwerkerk, MSc, Senior KNA archeoloog, KNA prospector Actornummer 92218907
Periode van uitvoering	November 2020
Beheer en plaats van documentatie	Sweco Nederland BV

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding	8
1.1 Aanleiding van het onderzoek	8
1.2 Methodiek	8
1.3 Doelstelling en vraagstelling	8
2 Bureauonderzoek	9
2.1 Afbakening plangebied, huidig gebruik en toekomstig gebruik	9
2.1.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied	9
2.1.2 Huidig gebruik van het plangebied	9
2.1.3 Toekomstig gebruik van het plangebied	9
2.2 Overheidsbeleid	10
2.3 Aardwetenschappelijke kenmerken	10
2.4 Archeologische waarden	13
2.4.1 Archeologische verwachtingskaart	13
2.4.2 Archeologische Monumenten	14
2.4.3 Archeologische vondstlocaties	14
2.4.4 Archeologische onderzoeksmeldingen	14
2.4.5 Samenvatting archeologische waarden	15
2.5 Historische situatie	15
2.6 Ondergrondse bouwhistorische waarden en mogelijke verstoringen	19
3 Gespecificeerde verwachting	20
4 Conclusie en advies	21
4.1 Conclusie	21
4.2 Advies	21
Literatuurlijst en gebruikte bronnen	22

Bijlage 1: Locatie van het plangebied

Bijlage 2: Archeologische beleidskaart gemeente Amstelveen

Bijlage 3: Bodemkaart

Bijlage 4: Geomorfologische kaart

Bijlage 5: Actueel Hoogtebestand Nederland

Bijlage 6: Memo NMF erfgoedadvies

Samenvatting

In opdracht van BPD Ontwikkeling BV heeft Sweco Nederland B.V. een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd naar een locatie ten behoeve van het project de Scheg, gemeente Amstelveen (zie bijlage 1). De aanleiding voor dit onderzoek zijn de sloop van de bestaande bebouwing zoals schuren, bedrijfsgebouwen en kassen, en de bouw van ca. 750 woningen op een terrein ten zuiden van de J.C. van Hattumweg, ten westen van de Noorddammerweg en ten oosten van de Legmeerdijk. De oppervlakte van het plangebied is ca. 35 ha.

Het doel van het bureauonderzoek is inzicht te krijgen in de archeologische waarde van het plangebied. Het onderzoek richt zich op de vraag of er in het plangebied archeologische waarden aangetroffen kunnen worden.

Volgens de gemeentelijke archeologische beleidskaart heeft het plangebied grotendeels een lage verwachting op archeologie gezien de ligging binnen een droogmakerij. Alleen het uiterste puntje dat richting het westen uitsteekt ligt in een gebied met een hogere verwachting op de dijk. Op basis van de geraadpleegde bronnen en informatie in combinatie met de landschapsgenese en landschappelijke situatie is de gespecificeerde archeologische verwachting voor de periode Laat Paleolithicum-Mesolithicum middelhoog. Echter deze mogelijke resten liggen aanzienlijk dieper dan de voorgenomen bodemingrepen en zullen dus geen risico lopen. Voor de periode Neolithicum-Vroege Middeleeuwen is de archeologische verwachting laag. Het gebied was in die periode te nat voor menselijke bewoning en landbouw. Vanaf de Late Middeleeuwen wordt het door een veenpakket afgedekte gebied in ontginning gebracht, waarbij de bodem sterk daalde en een binnenmeer ontstond. Na de drooglegging ervan in de 17^e eeuw is meer grootschalige landbouw en bewoning mogelijk. In het begin van de 19^e eeuw is de bewoning weer verdwenen, en hoger op de dijk geplaatst. Het Legmeer is dan ook aanzienlijk uitgebreid. Pas vanaf ca. 1893 is vervolgens weer meer bebouwing te zien binnen het plangebied. Er is dus een middelhoge verwachting op bewoning en sporen uit de 15^e t/m de 17^e eeuw in het westen van het plangebied, direct naast de dijk. En op de dijk vanaf de 15^e eeuw t/m de Nieuwe tijd. De archeologische verwachting voor deze periode tot in de Nieuwe tijd is middelhoog. Echter, het is echter zeer waarschijnlijk dat de bouwwerkzaamheden in de jaren 70 van de vorige eeuw verstoringen hebben aangericht in het plangebied.

In september 2021 heeft Antea in het plangebied de Scheg Oost, aan de oostzijde van het onderhavige plangebied een bureau- en booronderzoek uitgevoerd. Op basis van dit booronderzoek werd er een noord-zuid gerichte oeverwal met een loopvlak en bewoningsresten uit het Neolithicum verwacht. Er werden namelijk onder de bouwvoor oeverafzettingen waargenomen, al dan niet met een vegetatiehorizont of laklaag. Op basis van het proefsleuvenonderzoek werd het volgende geconcludeerd:

Op basis van het proefsleuvenonderzoek kan geconcludeerd worden dat er een vermoedelijk laag gelegen/laag opgeslibde oeverwal is aangetroffen, met in het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied een al dan niet geërodeerde en zwak ontwikkelde vegetatiehorizont, met daarboven plaatselijk jongere verspoelde afzettingen. Hoewel deze verspoeling niet in alle werkputten is aangetroffen is de eventuele vegetatiehorizont hierdoor ter hoogte van de overige werkputten vermoedelijk geërodeerd. Dit kan tevens, of in combinatie, zijn gebeurd met de erosie van de top van de oeverafzettingen door

ontginningen die in het gebied hebben plaatsgevonden. Op basis van de aangetroffen bodemopbouw is het gebied in het verleden niet of weinig geschikt geweest voor bewoning.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek en het proefsleuvenonderzoek van Antea in de Scheg Oost adviseert Sweco Nederland geen archeologisch vervolgonderzoek. Door NMF erfgoedadvies is eenzelfde advies afgegeven.¹

Algemeen

In zijn algemeenheid blijft gelden dat indien bij de uitvoering van de werkzaamheden in vrijgegeven gebieden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht is.

¹ Memo Herziening advies archeologie plangebied De scheg (west), Bijlage 6.

Tabel 1.1 *Overzicht van archeologische perioden²*

Periode	Tijd		
Laat-Paleolithicum (Oude Steentijd)		to	9.000
Mesolithicum (Midden Steentijd)	9.000 v.Chr.	-	4.900
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	5.325 v.Chr.	-	1.900
Bronstijd	1.900 v.Chr.	-	800 v.Chr.
IJzertijd	800 v.Chr.	-	12 v.Chr.
Romeinse Tijd	12 v.Chr.	-	450 n.Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1.050
Late Middeleeuwen	1.050	-	1.500
Nieuwe Tijd	1.500	-	heden

Tabel 1.2 *Indeling van het Kwartair*

Chronostratigrafie			Jaren geleden	
Kwartair	Holoceen	Subatlanticum	3.000	- heden
		Subboreaal	5.000	- 3.000
		Atlanticum	8.000	- 5.000
		Boreaal	9.000	- 8.000
		Preboreaal	10.000	- 9.000
	Pleistoceen	Laat	130.000	- 10.000
			Weichselien (ijstijd)	120.000 - 10.000
			Eemien	130.000 - 120.000
		Midden	800.000	- 130.000
			Saalien (ijstijd)	200.000 - 130.000
			Elsterien (ijstijd)	400.000 - 315.000
		Vroeg	2.400.000	- 800.000
			0	

² Bron: Archeologisch Basis Register 1992.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding van het onderzoek

In opdracht van BPD Ontwikkeling BV heeft Sweco Nederland B.V. een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd naar een locatie ten behoeve van het project de Scheg, gemeente Amstelveen (zie bijlage 1). De aanleiding voor dit onderzoek zijn de sloop van de bestaande bebouwing zoals schuren, bedrijfsgebouwen en kassen, en de bouw van ca. 750 woningen op een terrein ten zuiden van de J.C. van Hattumweg, ten westen van de Noorddammerweg en ten oosten van de Legmeerdijk. De oppervlakte van het plangebied is ca. 35 ha. Hiervoor dient een omgevingsvergunning te worden aangevraagd.

1.2 Methodiek

Dit rapport betreft een standaardrapport zoals genoemd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Het bureauonderzoek is uitgevoerd conform SIKB BRL 4000 protocol 4002 en bestaat uit elf processtappen:

- Afbakenen plan- en onderzoeksgebied; vaststellen consequenties toekomstig gebruik (LS01)
- Aanmelden onderzoek bij Archis
- Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid (LS01)
- Beschrijven huidig gebruik (LS02)
- Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03)
- Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden ondergrond (LS02, LS03, LS04)
- Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke kenmerken (LS04)
- Opstellen gespecificeerde verwachting en formuleren onderzoeksstrategie (LS05)
- Opstellen standaardrapport bureauonderzoek (LS06)
- Aanleveren standaardrapport - afmelden onderzoek in Archis
- Aanleveren digitale gegevens bij e-depot (DS05)

Processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan de gespecificeerde verwachting (stap 8) wordt opgesteld. Deze stappen worden behandeld in paragraaf 1.1 en hoofdstuk 2. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. Processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het openbaar maken van het bureauonderzoek voor derden bij onder meer Archis en het e-Depot.

Bij de uitvoering van het onderzoek is niet afgeweken van de BRL.

1.3 Doelstelling en vraagstelling

De bodemingrepen die gepaard gaan met de geplande werkzaamheden zullen eventueel aanwezige archeologische resten in de bodem verstoren en/of vernietigen. Derhalve dienen voorafgaand aan die werkzaamheden de archeologische waarden binnen het plangebied in kaart te worden gebracht. Het doel van het bureauonderzoek is inzicht te krijgen in de archeologische waarde van het plangebied. Het onderzoek richt zich op de vraag of er in het plangebied archeologische waarden aangetroffen kunnen worden.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig?
- Is het plangebied voldoende onderzocht. Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek wordt geadviseerd?

2 Bureauonderzoek

2.1 Afbakening plangebied, huidig gebruik en toekomstig gebruik

2.1.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied

Het plangebied omvat een locatie op een terrein ten zuiden van de J.C. van Hattumweg, ten westen van de Noorddammerweg en ten oosten van de Legmeerdijk. De oppervlakte van het plangebied is ca. 35 ha. De exacte locatie van het plangebied wordt weergegeven in bijlage 1 en afbeelding 1. Het onderzoeksgebied betreft een straal van 900 m hieromheen.

Afbeelding 1: De ligging van het plangebied op een satellietfoto

2.1.2 Huidig gebruik van het plangebied

Het plangebied is momenteel in gebruik als weiland, bouwland, of is bebouwd met kassen, schuren en bedrijfsgebouwen.

2.1.3 Toekomstig gebruik van het plangebied

De aanwezige bebouwing zal worden gesloopt en binnen het plangebied worden ca. 750 woningen gebouwd. Hiervoor zal het terrein worden opgehoogd met ca. 50 cm, en vervolgens met 1.20 meter worden afgegraven. De netto bodemverstoring vanaf het huidige maaiveld bedraagt ca. 0.7 meter. Dit vindt plaats op 33 ha van het plangebied. Ook wordt een deel van het plangebied ingericht als toekomstig nieuw water (ca. 1.5 ha). Hier wordt ontgraven tot een diepte van 1.9 m – mv. Daarnaast worden de woningen gefundeerd op

heipalen. De ontgraving voor het plaatsen van het riool komt waarschijnlijk op maximaal 2.5 m -mv (netto -2 m beneden het huidige maaiveld) te liggen.

2.2 Overheidsbeleid

De gemeente Amstelveen heeft in 2016 een geactualiseerd archeologiebeleid vastgesteld met bijbehorende archeologische verwachtings(waarden)kaart en beleidsadvieskaart. Volgens deze kaart ligt het plangebied geheel binnen een verveend en drooggemaakt gebied (WR-A5). Dit houdt in dat bij verstoringen van meer dan 1 hectare en dieper dan 30 cm archeologisch onderzoek nodig is. Een klein hoekje van het onderzoeksgebied (ca. 560 m²) ligt binnen een dijklichaam (WR-A2). Dit betekent dat bij een verstoring van meer dan 100 m² en dieper dan 30 cm archeologisch onderzoek nodig is.

Archeologische waarde	Vrijstellingsgrenzen
Verveend en drooggemaakt: WR-A5	Dieper dan 30 cm en groter dan 10.000 m ²
Dijklichaam: WR-A2	Dieper dan 30 cm en groter dan 100 m ²

Deze waarden worden door de voorgenomen ingrepen overschreden. Volgens het bestemmingsplan Paraplubestemmingsplan Archeologie en Cultuurhistorie 2018 geldt binnen het plangebied een dubbelbestemming Waarde – Archeologie 5. Ook hiervoor geldt dat bij verstoringen aan de bodem van meer dan 1 hectare en dieper dan 30 cm archeologisch onderzoek nodig is. De voorgenomen ingrepen overschrijdt ook deze waarde (zie bijlage 2).

2.3 Aardwetenschappelijke kenmerken

Om de landschapsgenese in beeld te brengen is gebruik gemaakt van bodemkaarten en geologische en geomorfologische kaarten. Met behulp hiervan worden de bodem en het landschap beschreven. Onderdeel van deze studie vormt een analyse van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN).

Tabel 2.1 Aardwetenschappelijke informatie

Bron	Informatie
Geologie	Formatie van Nieuwkoop, Hollandveen Laagpakket op Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer, veen op zeelei en zand (kaartcode Ni2). Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer / Formatie van Nieuwkoop; zeelei en zand met inschakelingen van veen (kaartcode Na17).
Geomorfologie	Vlakte van getij-afzettingen (kaartcode M72)
Bodemkunde	Kalkrijke leek-/woudeergronden (kaartcode pMn55A, pMn85A)
AHN	0.22 tot -4.7 m NAP

Het plangebied maakt deel uit van het Hollands veengebied. De diepere bodem is grotendeels in het Weichselien (114.300 tot 9.700 BP) gevormd. In deze periode heerste een toendraklimaat met een permanent bevroren bodem. Door de wind werd in deze periode grote pakketten zand afgezet. Tijdens natte zomers kwam ook veenvorming voor. In het Laat-Pleistoceen en Mesolithicum is er op het zand bewoning mogelijk geweest. Deze

pakketten van zand en veen worden tot de Formatie van Boxtel gerekend.³ Deze laag ligt in het plangebied echter op ca. 10 tot 12 meter onder NAP.⁴

In het Holoceen (vanaf 10.000 BP) werd het gebied warmer en natter, en is rond 5000 BP op het zand een laag veen gevormd (Formatie van Nieuwkoop, Basisveen Laag). Vanaf 6300 BP nam de invloed van de zee in het gebied toe. Tot ca 2100 v. Chr. Had de zee een grote invloed in het gebied, en bestond het landschap uit wadden en kwelders. Nabij Bergen was toendertijd een zeegat aanwezig, waardoor de zee vrij spel had in de regio. Hierdoor werd het gebied bedekt met kleiige en zandige mariene afzettingen van wel 5 tot 7 meter dik (Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer).⁵

Na het sluiten van het zeegat bij Bergen verzoette de ondergrond, en begon rond 2.200 v.Chr. de ontwikkeling van veen (Hollandveen Laagpakket). Het veen waterde af op het Almere, de voorganger van het huidige IJsselmeer. In West-Nederland is het hoogveen afgegraven, aan het oppervlak komt nu laagveen (Nieuwkoop Formatie, Hollandveen Laagpakket) of oude zeeklei voor (Naaldwijk Formatie, Wormer Laagpakket).⁶

In de Late Middeleeuwen is het veen grotendeels afgegraven voor de winning van turf. Door het verdwijnen en inklinken van het veen ontstonden grote meren, die in de 19^e eeuw voor een groot deel zijn drooggemalen.

Volgens de bodemkaart (zie bijlage 3) komen in het gebied kalkrijke leek- en woudeerdgronden voorkomen. Leekeerdgronden zijn zavel en kleigronden met een dunner (tot 30 cm), donkere bovengrond (A-horizont). Bij Woudeerdgronden is dit pakket dikker, 30 tot 50 cm. Vervolgens een pakket grijze, gereduceerde zavel en klei met roestvlekken, en onder de 75 cm kleine reductievlekken.⁷

Volgens het AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland) ligt het plangebied aan de westzijde duidelijk tegen een dijklichaam aan (zie afbeelding 2). Verder lijkt aan de oostkant van het plangebied het terrein afgegraven te zijn. Hier is de NAP slechts -4.5 m. Het grootste deel van de westzijde van het plangebied is een stuk hoger gelegen, ca. -1 m tot 0.3 m NAP.

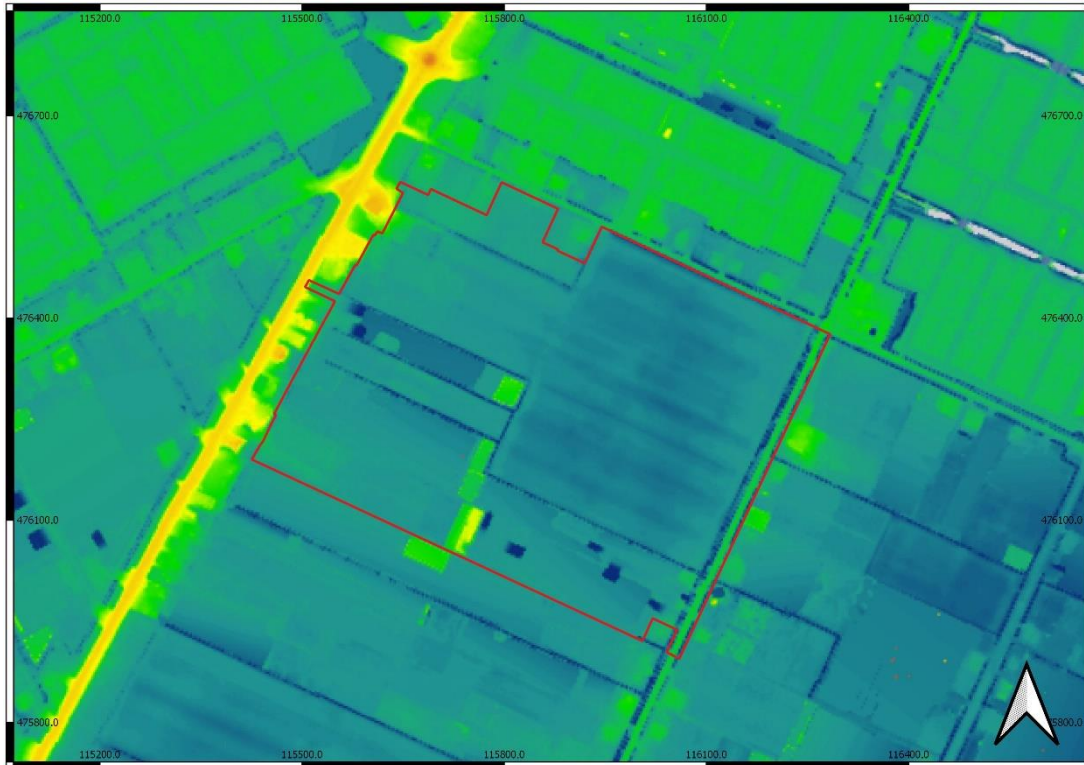
³ Berendsen, 2008.

⁴ Archis 3

⁵ De Boer, Conradi en Schenk 2016.

⁶ Berendsen, 2008.

⁷ De Bakker en Schelling. 1989.

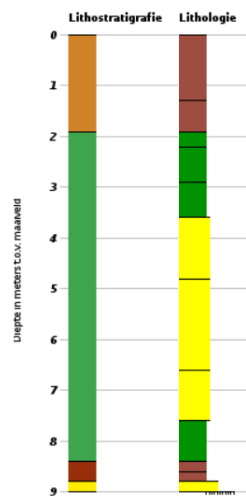

Afbeelding 2: Het Actueel Hoogtebestand Nederland met rood omlijnd het plangebied

Volgens een boring uit het DINO-loket bevindt zich aan de westzijde van het plangebied, tegen de dijk aan tot op 1.92 m diepte veen (Formatie van Nieuwkoop, Hollandveen Laagpakket) gevolgd door klei en zand van het Laagpakket van Wormer tot op 8.40 m diepte. Daaronder zit een dunne laag Basisveen van 40 cm dikte, gevolgd door Pleistoceen dekzand.

In een tweede DINO-boring meer in het noordoosten van het plangebied bevindt zich het Laagpakket van Wormer direct aan de oppervlakte. Het veen is hier volledig afgegraven. Op 6.10 m diepte bevindt zich een 40 cm dikke laag Basisveen, gevolgd door Pleistoceen dekzand.

Boormonsterprofiel

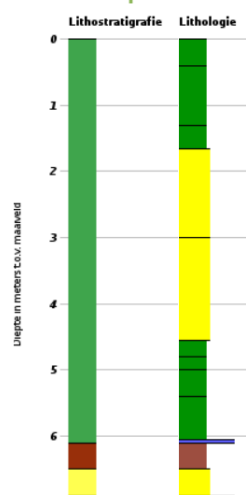

Identificatie: B25D0728
Coördinaten: 115610, 476610 (RD)
Maaiveld: -2.20 m t.o.v. NAP
Beschikbare informatie: Digitale opnamegegevens
Beschrijfmethode: Onbekend
Kwaliteit interpretatie: Geautomatiseerd toegekend

Lithostratigrafie
NIHO
NAWO
NIBA
BX

Lithologie
Klei
Zand fijne categorie
Veen

Boormonsterprofiel

Identificatie: B25D0729
Coördinaten: 115950, 476510 (RD)
Maaiveld: -4.10 m t.o.v. NAP
Beschikbare informatie: Digitale opnamegegevens
Beschrijfmethode: Onbekend
Kwaliteit interpretatie: Geautomatiseerd toegekend

Lithostratigrafie
NAWO
NIBA
BXWI

Lithologie
Klei
Zand fijne categorie
Schelpen
Veen

Abbeelding 3: Een boormonsterprofiel van het DINO-loket van binnen het plangebied

2.4 Archeologische waarden

Om de reeds bekende archeologische waarden in beeld te krijgen, zijn diverse bronnen geraadpleegd, zoals de Archeologische Monumentenkaart, Archis 3 en de archeologische verwachtingskaart van het betreffende gebied.

2.4.1 Archeologische verwachtingskaart

De gemeente Amstelveen heeft in 2016 een archeologische waarden- en verwachtingskaart laten vaststellen. Volgens deze kaart ligt het plangebied in een gebied dat is verveend en drooggemaakt. Die gebied heeft een lage verwachting op archeologie.

2.4.2 Archeologische Monumenten

De Archeologische Monumentenkaart (AMK) bevat een overzicht van belangrijke archeologische terreinen in Nederland. In het plangebied zijn geen AMK-terreinen geregistreerd. Binnen het onderzoeksgebied van ca. 300 meter rondom de plangebieden zijn ook geen AMK-terreinen geregistreerd. Op 800-900 meter van het plangebied is een melding van een proefsleuvenonderzoek geregistreerd.

2.4.3 Archeologische vondstlocaties

In Archis 3 staan binnen het plangebied geen archeologische vondstlocaties geregistreerd. Binnen het onderzoeksgebied van ca. 300 meter rondom het plangebied is één vondstmelding geregistreerd. Het gaat om baksteen en aardewerk dat is aangetroffen bij een booronderzoek wat dateert uit de Nieuwe tijd.

Tabel 2.2 Vondstlocaties in het onderzoeksgebied

Zaakidentificatie	Complex	Datering	Beschrijving
4740909100	Dijk	Nieuwe Tijd	Aardewerk uit boringen

2.4.4 Archeologische onderzoeksmeldingen

In Archis 3 staat binnen het plangebied geen archeologische onderzoeksmeldingen geregistreerd. Binnen het onderzoeksgebied van ca. 300 meter rondom het plangebied staan zeven onderzoeksmeldingen geregistreerd.

Tabel 2.3 Onderzoeksmeldingen in het onderzoeksgebied

Zaakidentificatie	Type onderzoek	Uitvoerder / Jaar	Resultaat
2176181100	Bureauonderzoek	Raap 2007	Startnotitie archeologie beleid met vindplaats- en verwachtingenkaart
4645264100	Begeleiding	Transect 2018	Geen vervolg
4567650100	Booronderzoek	Antea 2017	Bij ingrepen dieper dan 1 meter wordt archeologische begeleiding geadviseerd
4038030100	Bureauonderzoek	Antea 2017	Vervolg, boringen geadviseerd
2322807100	Bureauonderzoek	IDDS 2011	Onbekend
2322791100	Bureauonderzoek	IDDS 2011	Onbekend
4744619100	Bureauonderzoek	De Steekproef 2019	Vrijgave
5110316100	Proefsleuvenonderzoek	Antea 2022	Vrijgave

- 4645264100: Een Begeleiding uit 2018 leverde enkele sporen en vondsten uit de 18^e of 19^e eeuw op. Een deel van het plangebied bleek verstoord.
- 4567650100: Een booronderzoek uit 2017 leverde aanwijzingen op van archeologie uit de 14^e of 15^e eeuw. Bij een verstoring dan meer dan 1 meter diep werd archeologische begeleiding geadviseerd.
- 403803100: Een bureauonderzoek uit 2017 waarbij vervolgonderzoek werd geadviseerd in de vorm van boringen. Op dezelfde locatie staat een begeleiding genoteerd uitgevoerd door Transect in 2018. Er zijn echter alleen wat sporen en vondsten gedaan uit de 18^e en 19^e eeuw.

In september 2021 heeft Antea in het plangebied de Scheg Oost, aan de oostzijde van het onderhavige plangebied een bureau- en booronderzoek uitgevoerd. Op basis van dit booronderzoek werd er een noord-zuid gerichte oeverwal met een loopvlak en

bewoningsresten uit het Neolithicum verwacht. Er werden namelijk onder de bouwvoor oeverafzettingen waargenomen, al dan niet met een vegetatiehorizont of laklaag. Op basis van het proefsleuvenonderzoek werd het volgende geconcludeerd:

Op basis van het proefsleuvenonderzoek kan geconcludeerd worden dat er een vermoedelijk laag gelegen/laag opgeslibde oeverwal is aangetroffen, met in het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied een al dan niet geërodeerde en zwak ontwikkelde vegetatiehorizont, met daarboven plaatselijk jongere verspoelde afzettingen. Hoewel deze verspoeling niet in alle werkputten is aangetroffen is de eventuele vegetatiehorizont hierdoor ter hoogte van de overige werkputten vermoedelijk geërodeerd. Dit kan tevens, of in combinatie, zijn gebeurd met de erosie van de top van de oeverafzettingen door ontginningen die in het gebied hebben plaatsgevonden. Op basis van de aangetroffen bodemopbouw is het gebied in het verleden niet of weinig geschikt geweest voor bewoning.⁸

2.4.5 Samenvatting archeologische waarden

Binnen het plangebied zijn geen bekende archeologische waarden geregistreerd. In de nabije omgeving zijn geen AMK terreinen en slechts 1 vondstmelding bekend. De enige aangetroffen sporen en vondsten uit de omgeving zijn afkomstig uit de 18^e of 19^e eeuw. Uit het onderzoek van het naastgelegen terrein blijkt dat het gebied te nat is geweest voor bewoning, en daarom vrijgegeven is voor archeologisch vervolgonderzoek.

2.5 Historische situatie

Voor het beschrijven van de historische situatie zijn relevante historische kaarten en andere bronnen geraadpleegd waarin duidelijke gegevens en informatie voor dit plangebied te vinden is.

Het plangebied bevindt zich in een veengebied, en binnen een droogmakerij. In de Vroege Middeleeuwen (450 – 1050 AD) werd het veengebied in Amstelveen niet of nauwelijks bewoond. Het gebied was te nat voor bewoning. Het veengebied zou gebruikt kunnen zijn voor jacht, visserij en het verzamelen van hout en riet.⁹

Vanaf de 10^e eeuw werd het veengebied in opdracht van de bisschop van Utrecht ontgonnen. Het gebied kreeg als voorloper van de huidige gemeente Amstelveen. Er was door bevolkingsgroei behoefte aan meer landbouwgrond. Na het begin van de 12^e eeuw werden de gevolgen van de ontginning van het veen zichtbaar. Om het veen te ontginnen werden parallel aan elkaar gelegen afwateringssloten gegraven, in de richting van de waterscheiding, de latere Landscheiding. Hierdoor ontstonden strokenverkavelingen. Rondom de ontginningen werden kades opgeworpen die tegen overstromingen vanuit veenrivieren beschermden. Door de ontwatering en ontgraving van het gebied daalde de bodem, waardoor grote delen van het veengebied onder water kwamen te staan. Hierdoor ontstond ook het Legmeer.¹⁰ In de periode hierna werden vervolgens veel dijken aangelegd en polders ingericht, zoals de Legmeerdijk, om het Legmeer te begrenzen. Dit is goed te zien op een kaart uit 1625 van Balthasar Florisz van Berckenrode (afbeelding 4). Hierop is de Legmeerdijk goed zichtbaar. Direct ten oosten van de dijk zijn markeringen aangebracht die bebouwing zou kunnen aangeven. Het is onduidelijk wanneer deze bewoning gebouwd

⁸ Uffink & Brokke, 2022.

⁹ De Boer, Conradi en Schenk 2016.

¹⁰ Idem.

is. Het is mogelijk dat dit al vanaf de 12^e eeuw gebeurd, als het gebied ontgonnen wordt, maar waarschijnlijk is dit in een later stadium gebeurd. Deze woningen liggen waarschijnlijk net buiten het plangebied.¹¹

In de loop der tijd zijn diverse nederzettingen aan de Veendijk aan elkaar gegroeid en bekend komen te staan als Amstelveen. De naam Amstelveen verschijnt in de loop van de 15^e en 16^e eeuw in schriftelijke bronnen. Tot in de 20^e eeuw bleef Amstelveen een landelijke nederzetting waarvan de bevolking zich hoofdzakelijk bezig hield met veehouderij, turfwinning en visserij.¹²

Op de kadastrale kaart van 1811-1832 is te zien dat buiten het plangebied aan de westzijde, op de dijk bebouwing aanwezig is (afbeelding 4). In het begin van de 19^e eeuw is het Legmeer zelfs nog groter (afbeelding 6). Het meer is uiteindelijk aan het einde van de 19^e eeuw drooggelegd, wat voor het eerst te zien is op de topografische kaart van 1883 (afbeelding 7).

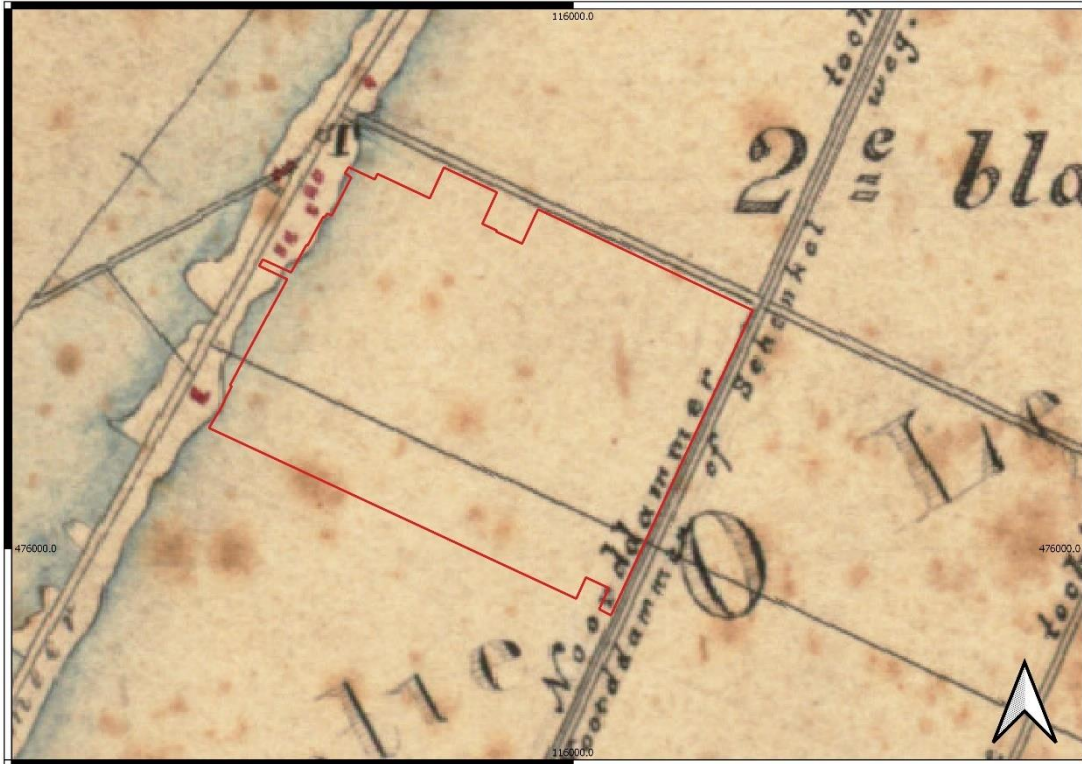
In 1893 is er bebouwing te zien aangrenzend aan het plangebied aan de noordzijde, en deels binnen het plangebied op de dijk aan de noordwest- en westzijde. Vanaf 1970 is meer bebouwing aanwezig binnen het plangebied, waarschijnlijk is dit het begin van de ontwikkeling van het industriegebied. In de jaren hierna worden ook kassen en grote bedrijfsgebouwen gebouwd binnen het plangebied, de huidige situatie.

¹¹ Idem.

¹² Idem.

Afbeelding 4: een uitsnede van de kaart van Balthasar Florisz van Berckenrode uit 1625 met het plangebied aangegeven in het rood (bron: nationaalarchief.nl).

Afbeelding 5: De Kadastrale kaart uit 1811-1832. Uitsnede met in rood aangegeven het plangebied.

Afbeelding 6: Een topografische kaart uit 1850 die toont hoe groot het Legmeer is geweest. Het plangebied is aangegeven in rood (bron: topotijdreis)

Afbeelding 7: Topografische kaart uit 1883 waarop te zien is dat het plangebied is ingepolderd (bron: topotijdreis).

2.6 Ondergrondse bouwhistorische waarden en mogelijke verstoringen

Binnen en in de directe omgeving van het plangebied zijn geen onder- of bovengrondse bouwhistorische waarden bekend. Binnen het plangebied bevinden zich geen gebouwde gemeentelijke- of Rijksmonumenten. Bewoning in de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd kan, niet op basis van het bekende historische kaartmateriaal worden aangetoond.

3 Gespecificeerde verwachting

Op het pleistocene dekzand, wat op -12 tot -10 m NAP ligt heeft mogelijk bewoning plaatsgevonden in het Laat Paleolithicum en Mesolithicum totdat het gebied in de loop van het Neolithicum en in de Bronstijd vernatte en overgroeid raakte met veen (Formatie van Nieuwkoop, Basisveen Laag). Voor deze periode is een middelhoge verwachting gezien het zand afgedekt is met veen en deze laag waarschijnlijk nog intact is. Resten kunnen bestaan uit sporen van haarden en spreidingen van vondsten van bewerkt en/of verbrand vuursteen, en afvalresten van de bewerking van vuur- en natuursteen. Afhankelijk van de conserverende condities kunnen vondsten van organische materiaal aangetroffen worden (leer, hout, touw, bot, en been). Dit dekzand ligt ter plaatse van het plangebied op minimaal 6 meter diepte en zal niet worden bereikt door de voorgenomen ingrepen.

In de hier opvolgende periode tijdens de vorming van het veen, en vervolgens gedurende de invloed van de zee waarbij zand en klei is afgezet (Laag van Wormer) is het gebied te nat geweest voor bewoning. In de top van dit pakket is een middelhoge verwachting vanaf het Neolithicum tot en met de Bronstijd mogelijk. Inbraken van de zee kunnen eventuele fasen in het afzettingsmilieu waarin het gebied voor de mens te gebruiken was, hebben verstoord en deels opgeruimd. Mogelijke resten die aangetroffen kunnen worden bestaan uit sporen van landgebruik en -inrichting.

Vervolgens is veen gevormd (Hollandveen Laagpakket), waarop een verwachting is vanaf de Late Middeleeuwen t/m Nieuwe tijd. Als het veen nog intact aanwezig is kan een mogelijk neolithisch niveau nog aanwezig zijn onder het veenpakket. Als het veen niet (meer) aanwezig is zodat het Laagpakket van Wormer aan de oppervlakte ligt, zoals in het grootste deel van het plangebied, dan is er een lage verwachting op Neolithicum t/m Bronstijd. In dat geval is de oude top van de klei waarschijnlijk niet meer intact.

Waarschijnlijk is er in en rond het plangebied pas bewoning aanwezig vanaf de tijd dat er in de Late Middeleeuwen ontginningen plaatsvinden in het veen, vanaf ca. de 12^e/13^e eeuw. Er zijn echter aanwijzingen dat er pas later in het gebied gewoond werd. Op een kaart uit 1625 is wat bebouwing te zien buiten het plangebied aan de westzijde, net naast de dijk. Het is mogelijk dat deze bewoning dateert uit de 15^e of 16^e eeuw. In het begin van de 19^e eeuw is de bewoning weer verdwenen, en hoger op de dijk geplaatst. Het Legmeer is dan ook aanzienlijk uitgebreid. Pas vanaf ca. 1893 is bebouwing te zien binnen het plangebied. Er is duidelijk pas gewoond binnen het plangebied vanaf het einde van de 19^e eeuw. In eerdere perioden was het plangebied te laag gelegen om op te wonen. Bewoning bevond zich meer naar het westen, op de dijk.

Volgens de archeologische beleidskaart heeft het plangebied grotendeels een lage verwachting op archeologie gezien de ligging binnen een droogmakerij. Alleen het uiterste puntje dat richting het westen uitsteekt ligt in een gebied met een hogere verwachting op de dijk.

Uit de omgeving is weinig archeologie bekend, rond het plangebied is slechts 1 vondstmelding bekend (uit een boring) en in de omgeving zijn slechts een aantal sporen aangetroffen uit de 18^e en 19^e eeuw. Uit recent proefsleuvenonderzoek van Antea blijkt dat het naastgelegen plangebied, de Scheg Oost te nat is geweest voor bewoning. Dit plangebied is vrijgegeven van archeologisch vervolgonderzoek. Gezien de nabije ligging van dit plangebied geldt dit ook voor het onderhavige plangebied.

4 Conclusie en advies

4.1 Conclusie

Op basis van dit bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen als volgt worden beantwoord:

- *Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig?*

Op basis van de geraadpleegde bronnen en informatie is een lage verwachting aanwezig voor archeologie uit het Neolithicum tot en met de Bronstijd. Uit recent onderzoek van Antea, is echter gebleken dat het direct aangrenzende plangebied te nat is geweest voor bewoning. Dit geldt ook voor het onderhavige plangebied.

- *Is het plangebied voldoende onderzocht. Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek wordt geadviseerd?*

Het plangebied is, gezien de resultaten van het proefsleuvenonderzoek van Antea, voldoende onderzocht.

4.2 Advies

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek en het proefsleuvenonderzoek van Antea in de Scheg Oost adviseert Sweco Nederland geen archeologisch vervolgonderzoek. Door NMF erfgoedadvies is eenzelfde advies afgegeven.¹³

Algemeen

In zijn algemeenheid blijft gelden dat indien bij de uitvoering van de werkzaamheden in vrijgegeven gebieden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht is.

¹³ Memo Herziening advies archeologie plangebied De scheg (west), Bijlage 6.

Literatuurlijst en gebruikte bronnen

Bakker, H. De & J. Schelling, 1989. Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. Wageningen, Staring Centrum.

Berendsen, H.J.A., 2008. Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's. Assen.

De Boer, G.N., N.L.A. Conradi en J.A. Schenk, 2016. Actualisatie archeologiebeleid gemeente Amstelveen. Toelichting op de actualisatie van de gemeentelijke archeologische verwachtings(waarden)kaart en beleidsadvieskaart. RAAP-rapport 3013.

Uffink, V. en A.J. Brokke. 2022. Antea Group Archeologie 2021/2022. Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. proefsleuven De Scheg Oost te Amstelveen, gemeente Amstelveen

www.ahn.nl

archis.cultureelerfgoed.nl

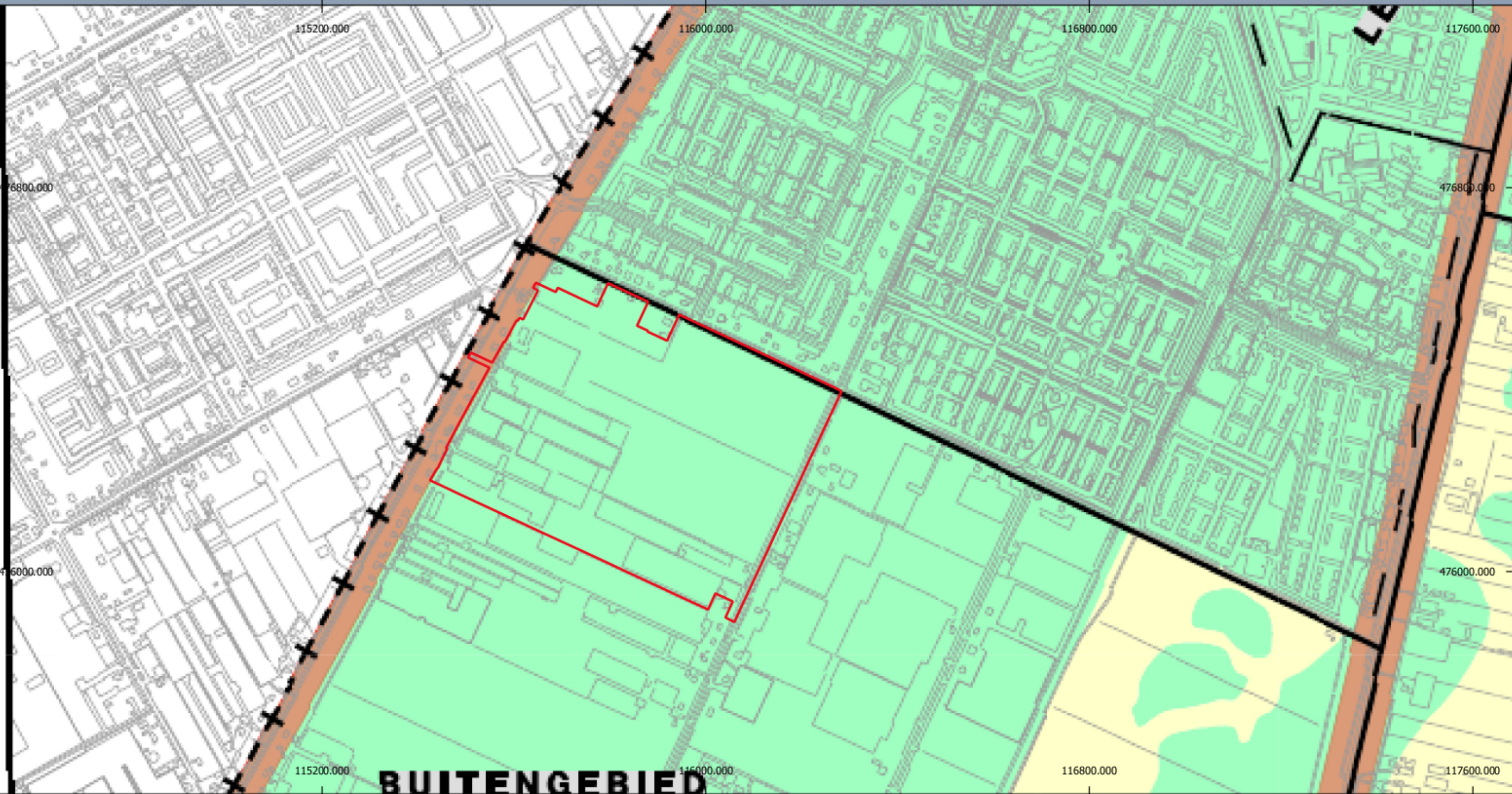
www.bodemdata.nl

www.bodemloket.nl

www.dinoloket.nl

www.pdok.nl

www.topotijdreis.nl

Legenda

— Plangebied

WR-A1	Historische kern: dieper dan 30 cm en groter dan 50 m2
WR-A2	Dijklichaam: dieper dan 30 cm en groter dan 100 m2
WR-A3	Onverveend bovenland: dieper dan 30 cm en groter dan 1.000 m2
WR-A4	Kreekruggen: dieper dan 30 cm en groter dan 5.000 m2
WR-A5	Verveend en drooggemaakt: dieper dan 30 cm en groter dan 10.000 m2
overige	
	Water

Archeologische beleidskaart De Scheg Amstelveen

Opdrachtgever: BPD Ontwikkeling BV
Projectnummer: 373722

Datum: 09-07-2020 14:37
Schaal: 1:8.000
Formaat: A3

SWECO

0 100 200 300 400 meters

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

Bijlage 3. Bodemkaart

Legenda

— Plangebied

Bodemkaart

■ AWg - Warmoezerijgronden

■ pMn55A - Kalkrijke leek-/woudeerdgronden

■ pMn85A - Kalkrijke leek-/woudeerdgronden

Bodemkaart

De Scheg Amstelveen

Opdrachtgever: BPD Ontwikkeling BV
Projectnummer: 373722

SWECO

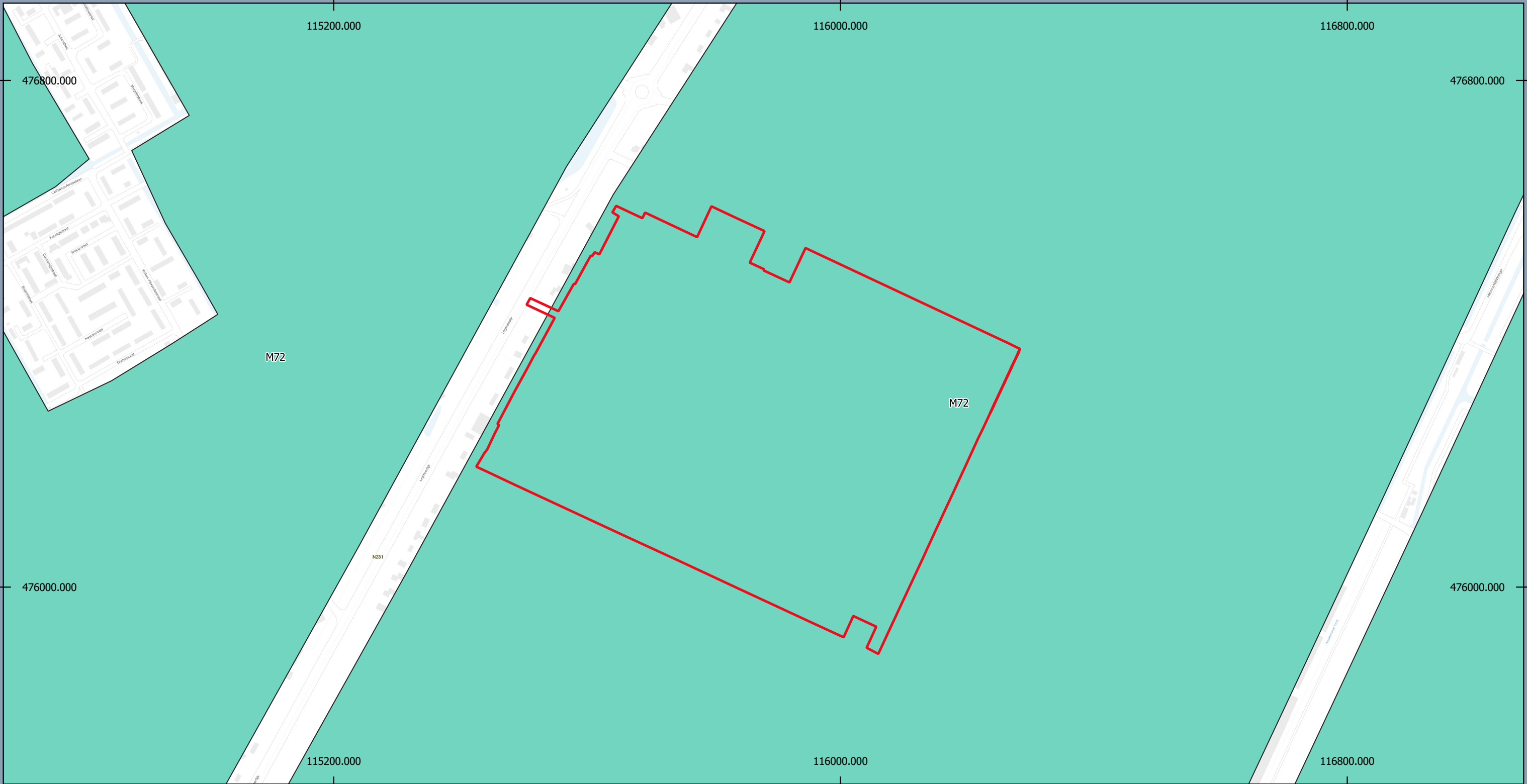
Datum: 09-07-2020 15:09
Schaal: 1:6.000
Formaat: A3

0 100 200 300 400 meters

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

Bijlage 4. Geomorfologische kaart

Legenda

- Plangebied
- Geomorfologische kaart
- M72 - Vlake van getij-afzettingen

Geomorfologische kaart

De Scheg Amstelveen

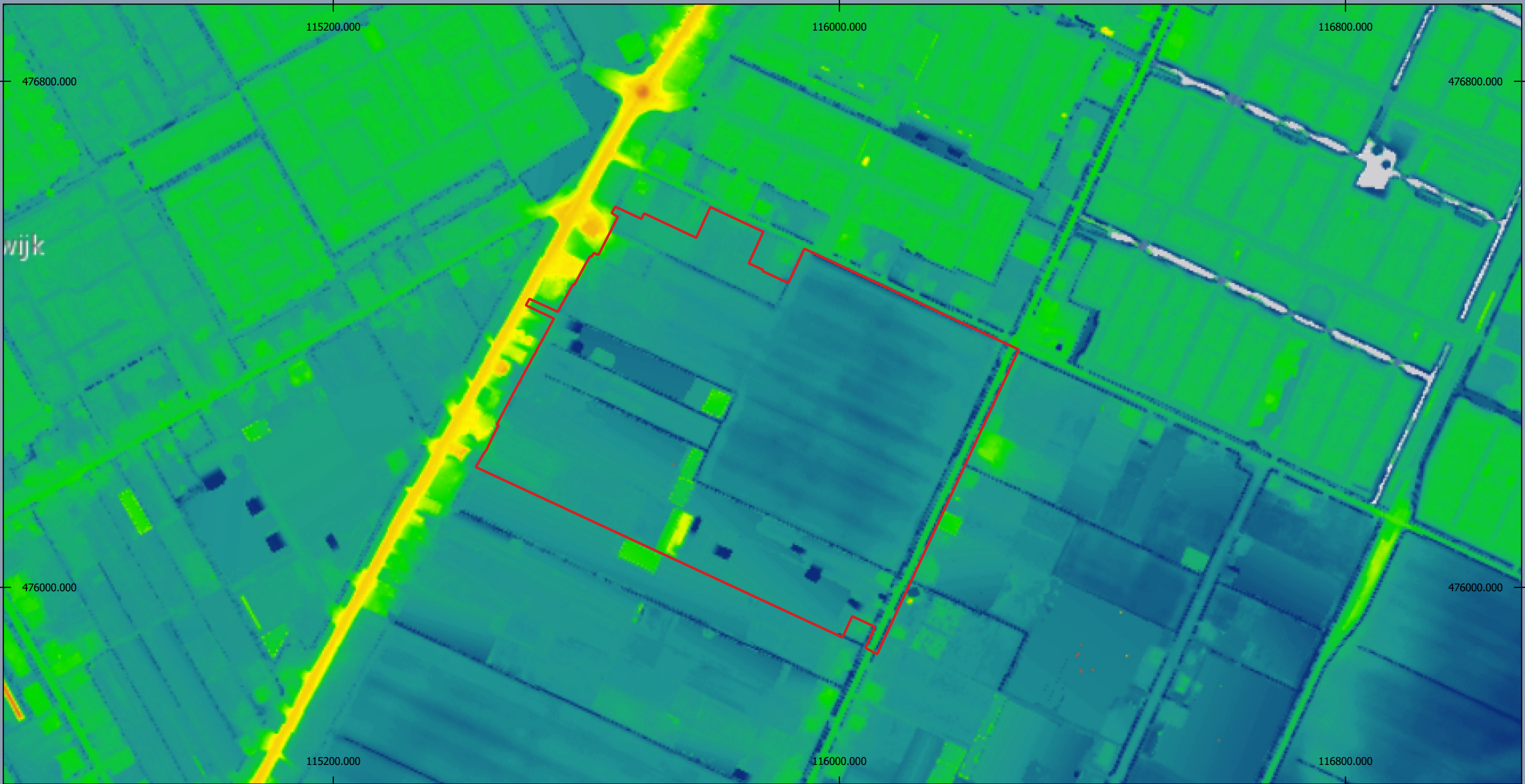
Opdrachtgever: BPD Ontwikkeling BV
Projectnummer: 373722

Datum: 09-07-2020 15:13
Schaal: 1:6.000
Formaat: A3

Bijlage 5. Actueel Hoogtebestand Nederland

Legenda

Actueel Hoogtebestand Nederland
De Scheg Amstelveen

Opdrachtgever: BPD Ontwikkeling BV
Projectnummer: 373722

Datum: 10-07-2020 15:32
Schaal: 1:6.000
Formaat: A3

Bijlage 6. Memo NMF erfgoedadvies

Aan: Gemeente Amstelveen
t.a.v.: W. Paijmans
Van: [REDACTED] van Rooijen
Tel: [REDACTED]
Kenmerk: NMF-2022-
Datum: 4 augustus 2022
Onderwerp: Herziening advies archeologie plangebied De Scheg (west)

Advies archeologisch proces

Administratieve gegevens	
Gegevens project	Het plangebied De Scheg west is een onderdeel van een nieuw aan te leggen woonwijk 'De Scheg' in de Noorder Legmeerpolder. De uitvoering van de plannen gaat gepaard met bodemroering en er bestaat een kans dat daarmee archeologische vindplaatsen worden verstoord. Dit gebied had een onbekende archeologische verwachting voor de vroege prehistorie. De omvang van het plan overschrijdt de drempelwaarde voor het doen van onderzoek. In overeenstemming met het archeologiebeleid van de gemeente Amstelveen is daarom in 2020 een booronderzoek geadviseerd (memo met kenmerk NMF-2020-237-EvR, 24-9-2020).
Opdrachtgever	BPD Ontwikkeling BV
Locatie	Centrum-coördinaat x: 115843 y: 476263
Oppervlakte plangebied	Ca. 35 hectare
Bevoegde overheid	Gemeente Amstelveen

Archeologiebeleid
AW5: in geval van bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv en groter dan 10.000 m ² (1 ha) is voorafgaand aan ruimtelijke planvorming een intensief inventariserend archeologisch onderzoek noodzakelijk. Primair doel van het onderzoek is het in kaart brengen van de geologische ondergrond en het bepalen van de archeologische potentie daarvan.
Voortschrijdend inzicht
Inmiddels is in de omgeving van het plangebied inventariserend onderzoek uitgevoerd in gebieden met een zelfde verwachting. Voor de Scheg West zijn met

name het boor- en vervolgens proefsleuvenonderzoek in De Scheg Oost en het booronderzoek in de Oosteindedriehoek in Aalsmeer van belang. Beide onderzoeken zijn in 2021 uitgevoerd. In de Oosteindedriehoek zijn geen afzettingen gevonden die wijzen op een leefbaar milieu. In De Scheg Oost was wel een mogelijk bewoonbare oeverwal aangeboord maar bij het proefsleuvenonderzoek bleek dat deze oeverwal laaggelegen waardoor deze toch niet of weinig geschikt was voor bewoning. In dit gebied heeft ook erosie plaatsgevonden. Beide onderzoeken gecombineerd wijzen er op dat de kans klein is dat in het plangebied sprake is van archeologisch relevante geologische eenheden. Het in kaart brengen van de geologische ondergrond heeft nu weinig toegevoegde waarde meer en de kans is klein dat er bij de uitvoering van de plannen archeologische waarden verstoord kunnen worden. Naar aanleiding hiervan herzien wij ons advies om verkennend booronderzoek te laten uitvoeren.

Literatuur:

J.H.F. Leuversing (2021): Plangebied Oosteindedriehoek (OED) te Aalsmeer, gemeente Aalsmeer; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek). RAAP-RAPPORT 5510, Weesp
V. Uffink, A.J. Brokke (2022): Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. proefsleuven De Scheg Oost te Amstelveen, gemeente Amstelveen Antea Group Archeologie 2021/202

Advies

Wij adviseren om in het kader van de vergunningverlening geen vervolgonderzoek te doen in het plangebied De Scheg West. Mochten er bij de uitvoering onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, dan geldt daarvoor een meldingsplicht.